

KORKEIMMAN HALLINTO-OIKEUDEN PÄÄTÖS

Antopäivä
7.10.2014
Taltionumero
2983
Diaarinumero
2381/3/13

1 (7)

Asia Vammaispalvelua koskeva valitus

Valittaja A

Päätös, jota valitus koskee

Hämeenlinnan hallinto-oikeus 17.6.2013 nro 13/0293/1

Asian aikaisempi käsittely

Perusturvalautakunnan alainen viranhaltija on päätöksellään 7.3.2012 hylännyt A:n vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista annetun lain (vammaispalvelulaki) mukaisen korvaushakemuksen siltä osin kuin siinä oli vaadittu korvattavaksi päivärahat henkilökohtaisen avustajan palkkaamisesta Isoon-Britanniaan suuntautuneelle matkalle. Päivärahoja ei päätöksen mukaan korvata, vaan valittajalle korvataan joko ateriat kuitteja vastaan tai ateriakorvaus uusitun työehtosopimuksen mukaisesti.

Perusturvalautakunta on päätöksellään 18.4.2012 (§ 3) pysyttänyt viranhaltijan päätöksen.

Hallinto-oikeuden ratkaisu

Hämeenlinnan hallinto-oikeus on valituksenalaisella päätöksellään hylännyt A:n valituksen perusturvalautakunnan päätöksestä.

Hallinto-oikeus on perustellut päätöstään seuraavasti:

Sovelletut oikeusohjeet ja oikeuskäytäntö

Sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain 4 §:n 1 momentin 5 kohdan mukaan sosiaalipalveluista on maksutonta muun muassa vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista annetun lain (vammaispalvelulaki 380/1987) 8 §:n 2 momentissa tarkoitettu henkilökohtainen apu.

Vammaispalvelulain 8 §:n 2 momentin mukaan kunnan on järjestettävä vaikeavammaiselle henkilölle muun muassa henkilökohtaista apua, jos henkilö vammansa tai sairautensa johdosta välttämättä tarvitsee palvelua suoriutuakseen tavanomaisista elämän toiminnoista.

Saman lain 8 d §:n 2 momentin 1 kohdan mukaan kunta voi järjestää henkilökohtaista apua korvaamalla vaikeavammaiselle henkilölle henkilökohtaisen avustajan palkkaamisesta aiheutuvat kustannukset työnantajan maksettavaksi kuuluvine lakisääteisine maksuineen ja korvauksineen sekä muut kohtuulliset avustajasta aiheutuvat välttämättömät kulut.

Korkein hallinto-oikeus on 22.8.2011 tekemässään päätöksessä taltionumero 2295 todennut, että työmatkasta avustajalle aiheutuvaa ruokailu- ja muiden elinkustannusten kohtuullista lisäystä on pidettävä vammaispalvelulain 8 d §:n 2 momentin 1 kohdassa tarkoitettuna kohtuullisena avustajasta aiheutuvana välttämättömänä kuluna, joka kunnan on korvattava. Päätöksen mukaan vaadituilla päivärahoilla kyseiset kustannukset olisi korvattu summittaisen arvion perusteella. Kunnalla ei ollut velvollisuutta korvata näitä kustannuksia summittaisen arvion perusteella.

Oikeudellinen arviointi

A on vaatinut, että kunnan on korvattava avustajan työmatkan päivärahat. Päivärahalla valittaja tarkoittaa Verohallinnon verovapaista matkakustannusten korvauksesta antamassa päätöksessä mainittua päivärahaa.

Mainitussa korkeimman hallinto-oikeuden päätöksessä ratkaistu asia vastaa tosiseikoiltaan nyt kyseessä olevaa asiaa. Päätöksestä ei ilmene sellaista valituksessa väitettyä oikeusohjetta, jonka mukaan kunnan olisi korvattava valituksessa tarkoitettua päivärahaa vastaavat määrät.

Työnantajalla ei ole lakiin perustuvaa velvollisuutta maksaa työntekijälle päivärahaa. Kyse ei ole lakisääteisestä maksusta tai korvauksesta, joka kunnan vammaispalvelulain nojalla tulisi korvata.

Työmatkasta avustajalle aiheutuvaa ruokailu- ja muiden elinkustannusten kohtuullista lisäystä on kuitenkin edellä mainitussa korkeimman hallinto-oikeuden päätöksessä todetulla tavalla pidettävä vammaispalvelulain 8 d §:n 2 momentin 1 kohdassa tarkoitettuna kohtuullisena avustajasta aiheutuvana välttämättömänä kuluna, joka kunnan on korvattava. Kulujen on aiheuduttava työmatkasta ja niiden tosiasiallinen aiheutuminen on selvitettävä. Tämän on yleensä mahdollista vasta matkan jälkeen. Päiväraha ei osoita tosiasiallisesti aiheutunutta ja toteutunutta kustannusten määrää, vaan se on summittainen arvio ruokailu- ja muiden kustannusten määrän lisäyksestä. Kunnalla ei näin ollen ole velvollisuutta korvata avustajan työmatkoilta valituksessa tarkoitettua päivärahaa.

Lautakunnan päätöstä ei ole valituksessa mainitulla perusteella syytä muuttaa.

Käsittely korkeimmassa hallinto-oikeudessa

A on valituksessaan vaatinut, että hallinto-oikeuden ja perusturvalautakunnan päätökset kumotaan. Kunnan on korvattava henkilökohtaisen avustajan ulkomaan päivärahat avustajan palkkaamisesta Isoon-Britanniaan suuntautuneelle matkalle. Vaatimustensa tueksi *A* on esittänyt muun ohella seuraavaa:

Kunta käyttää toisaalta oman linjauksensa perusteena korkeimman hallinto-oikeuden päätöstä KHO 22.8.2011, taltionumero 2295, mutta toisaalta kunta ei noudata tätä päätöstä. Päätöksen mukaan henkilökohtaiselle avustajalle kuuluu maksaa korvausta lisääntyneistä elinkustannuksista, joista osa on ruokakuluja. Kunta mainitsee kuitenkin ainoastaan ateriakorvaukset. Jos halutaan kohdella vammaisia henkilöitä tasapuolisesti, arvio on enemmän tai vähemmän summittainen. Kaikkia syntyneitä kustannuksia ei voida todentaa euromääräisesti edes matkan jälkeen.

On useita syitä sille, miksi kustannuksia on mahdoton määrittää tarkasti ja vertailukelpoisesti. Henkilökohtaisen avustajan pelkät ateriakustannukset voivat olla vuorokaudessa moninkertaiset suhteessa kyseisen maan päivärahaan. Tällöin korvaus ei voine perustua tosiasiallisiin kustannuksiin, vaan summittaiseen arvioon. Tilanteissa, joissa samalla kauppalaskulla maksetaan useiden henkilöiden ruoat ja juomat, on hankala arvioida elinkustannusten määrää. Tämä on hankalaa myös maissa, joissa ei saa maksuerittelyä.

Muiden kuin ateriakulujen määrittäminen on toisinaan vaikeaa tai mahdotonta. Voi esimerkiksi syntyä ylimääräisiä puhelinkuluja tai henkilökohtaisen avustajan eläimen hoitokuluja kotimaassa.

Päivärahat on tarkoituksella jätetty pois työehtosopimuksesta, koska ne on katsottava olevan lakisääteisiä kustannuksia. Kunnan on korvattava sellaiset kulut, jotka tekevät henkilökohtaisen avustajan käyttämisestä tosiasiallisesti mahdollista.

Isoon-Britanniaan ei saatu avustajaa kunnan päätöksen vuoksi. Avustajaa ei saatu lähtemään mukaan matkalle liian epäselvien työehtojen vuoksi. Muotoilemalla päätöksen niin, ettei sen perusteella voinut luottaa muuhun kuin ateriakorvauksen saamiseen, kunta teki tyhjäksi vammaisen henkilön mahdollisuuden käyttää avustajaa.

Kunnan linjaus johtaa kestävämpään tilanteeseen. Vaikka esitettäisiin tositteita suuristakin elinkustannusten nousua osoittavista kuluista, korvausta ei välttämättä makseta ateriakorvauksen määrää suurempana. Jos suuret ateriakulut korvataan tai korvataan johonkin osuuteen asti, voi tällainen provosoida avustajaa syömään kalliimmin. Jos kunta puolestaan korvaa vain summittaisen osuuden, sille pitää määritellä jonkinlaiset kehukset.

Kohtuulliseksi korvaukseksi tulisi määritellä korvaus, joka on suuruudeltaan työntekomaan päiväraha. Kohtuullinen korvaus kattaisi ateria- ja muita kuluja.

A on jäänyt kevään 2010 ja kevään 2013 välisenä aikana kolme kertaa ilman henkilökohtaista avustajaa ulkomaan matkalla. Jos työmatkan lisäntyneitä kuluja ei korvata, ei vammaisen henkilö välttämättä löydä henkilöä, joka haluaa maksaa siitä, että pääsee työmatkalle. Ateriakorvaus ei ole edes tarkoitettu kattamaan kuin muutaman tunnin pituisia kotimaan matkoja, joten se ei riitä kohtuulliseksi korvaukseksi.

Perusturvalautakunta on antanut selityksen, jonka mukaan valitus on hylättävä.

A:n ulkomaan matkoja koskevat hakemukset ovat aina sisältäneet hakemuksen päivärahoista. Avustajalle koituvia kuluja, joita A on ajatellut päivärahan kattavan, ei ole hakemuksissa tarkemmin kuvattu. A ei ole matkojen jälkeenkään selvittänyt mitään muita kuluja kuin majoitus-, matka- ja pääsylippukulut ennen kesää 2013. Hän ei ole tosittein tai muullakaan tavalla selvittänyt muiden elinkustannusten lisäystä. A on tyytynyt työehtosopimuksen mukaisiin ateriakorvauksiin, jotka on matkoilta korvattu.

Perusturvalautakunta on 21.8.2013 päätöksellään § 52 linjannut työmatkasta avustajalle aiheutuvien kulujen korvaamisen. Päätöksessä on todettu, että työmatkasta avustajalle aiheutuvina ruokailu- ja muina elinkustannuksina korvataan kohtuulliset matkakustannukset, kohtuulliset majoittumiskulut, kohtuulliset työnantajasta aiheutuvat kulut esimerkiksi pääsymaksut sekä ruokailukustannukset joko ateriakorvaukset tai kohtuulliset ruokailukulut. Korvauksen maksaminen edellyttää kirjallisen työsopimuksen sekä riittävän selvien kuittien ja muiden tositteiden esittämistä ja etukäteen tehtyä myönteistä päätöstä. Päätöksessä ei ole mainittu muiden elinkustannusten kohtuullisten lisäyksen korvaamista, mutta päätöstä voidaan tarvittaessa täydentää tältä osin.

A:n tulee avustajansa kera olla valmis selvittämään työmatkasta avustajalle aiheutuneet kohtuulliset kustannukset riittävällä tarkkuudella, jotta korvauksen määrä voidaan selvittää.

Kunnalla ei ole velvollisuutta korvata työmatkasta avustajalle aiheutuvia ruokailukustannuksia ja muuta elinkustannusten kohtuullista lisäystä summittaisen arvion perusteella, jollainen päiväraha on. Päivärahojen korvaaminen ei myöskään ole lakisääteinen maksu. Asiassa tehty linjaus on lainmukainen perustuen vammaispalvelulakiin.

A on antanut vastaselityksen.

Korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisu

Korkein hallinto-oikeus on tutkinut asian. Valitus hylätään. Hallinto-oikeuden päätöstä ei muuteta.

Perustelut

Kun otetaan huomioon edellä ilmenevät hallinto-oikeuden päätöksen perustelut ja perusteluissa mainitut oikeusohjeet sekä korkeimmassa hallinto-oikeudessa esitetyt vaatimukset ja asiassa saatu selvitys, hallinto-oikeuden päätöksen muuttamiseen ei ole perusteita.

Tätä kaikki asianomaiset noudattakoot.

Korkein hallinto-oikeus:

Matti Pellonpää
hallintoneuvos

Anne E. Niemi
hallintoneuvos

Sakari Vanhala (t)
hallintoneuvos

Eija Siitari
hallintoneuvos

Outi Suviranta
hallintoneuvos

Camilla Sandström
Asian esittelijä, oikeussihteeri

Jakelu

Päätös

Jäljennös

A, maksutta

Hämeenlinnan hallinto-oikeus

Perusturvalautakunta